

Facebook - nova obrazovna platforma u nastavi povijesti

Vučetić, Andrea; Filipović, Sergej

Source / Izvornik: **Napredak : časopis za pedagoški teoriju i praksu, 2015, 156, 319 - 340**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:723857>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-01-19**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Facebook – nova obrazovna platforma u nastavi povijesti

UDK: [371.3:94]:004
Prethodno priopćenje
Primljeno: 15. 9. 2014.

Andrea Vučetić¹,
mag. educ. hist. et mag. croat
Ekonomska škola,
Požega
andrea.vucetic2@gmail.com

Sergej Filipović²,
mag. educ. hist. et mag. paed.
Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija
Ruđera Boškovića, Osijek
filipovic.sergej@gmail.com

---

¹ Andrea Vučetić rođena je u Požegi. Nakon završenog osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, diplomirala je dvopredmetni studij povijesti i hrvatskog jezika i književnosti pri Filozofskom fakultetu u Osijeku. Radila je u osnovnom, srednjem i visokom školstvu. Trenutno predaje hrvatski jezik pri Ekonomskoj školi u Požegi te je vanjska suradnica Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku. Uži znanstveni interes odnosi se na metodiku nastave hrvatskoga jezika i povijesti te primjenu alternativnih metoda u procesu učenja i poučavanja.

² Sergej Filipović diplomirao je povijest i pedagogiju, summa cum laude, na Filozofskom fakultetu u Osijeku, specijalizirao komparativnu politiku na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu te je doktorand moderne i suvremene povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Dobitnik je Prve nagrade za najbolji rad mladih povjesničara Hrvatskog instituta za povijest i Druge nagrade za najbolji rad o Prvom svjetskom ratu za nastavnike osnovnih i srednjih škola. Radi u naslovnom zvanju asistenta na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Osijeku te kao profesor povijesti u Tehničkoj školi i prirodoslovnoj gimnaziji Ruđera Boškovića u Osijeku. Znanstveni interesi mu obuhvaćaju povijest školstva, svakodnevice i marginalnih skupina.

Sažetak

Munjevit i ubrzan razvoj tehnologije te sve veća upotreba računala u nastavi od današnjeg prosvjetnog djelatnika zahtijevaju više nego što je to bilo potrebno u tradicionalnoj nastavi. Osluškujući interese učeničke populacije, postaje evidentna sve veća maloljetnička okupiranost društvenom mrežom Facebook. U radu se nastoji opisati i analizirati istraživanje tog fenomena, provedeno s učenicima triju odjela šestoga razreda. S obzirom da osnovnoškolci svakodnevno provode vrijeme na Facebooku, cilj je rada provjeriti može li se ovisnost o virtualnom svijetu iskoristiti kako bi se poboljšali školski rezultati učenika u nastavi povijesti. S obzirom na rezultate, korištenje „Facebook metode“ pokazalo se korisnim jer su učenici pokazali značajno veći školski uspjeh.

Ključne riječi: učenje na daljinu, Facebook, individualizirana nastava povijesti, školski uspjeh

Uvod

Razdoblje globalizacije i nagli razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije (ICT) doveli su do promjena u svim aspektima ljudskoga života, dakle, i u obrazovanju. Sve je popularnije e-učenje koje se temelji na informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji, a ostvaruje se putem interneta, intraneta ili CD-ROM-ova, pri čemu se mogu upotrijebiti tekst, slike, animacije ili video (Čukušić i Jadrić, 2012., 13). Potrebe zadovoljavanja odgojno-obrazovnog standarda pred današnjeg su nastavnika postavile novi izazov – ostati ukorak sa svim tehnološkim promjenama i trajno se usavršavati u svom području jer nastavnici učenju učenika mogu doprinijeti koliko i učenici sami (Wenglinsky, 2002.). Raihan i Shamim (2013.) ističu kako se neki brinu da bi inkorporiranje društvenih mreža i druge tehnologije u nastavu moglo dovesti do učenika nesposobnih za interakciju licem u lice, dok drugi smatraju da te tehnologije treba iskoristiti za unaprjeđivanje učenja i poučavanja ili riskirati gubitak pažnje tzv. digitalne generacije. Bennet, Maton i Kervin (2008.) zalažu se za manje dramatičan pristup i tvrde da obrazovni sustav jest pred izazovima digitalnog doba, ali da kriza nije velika koliko neki ističu. Ipak, jedna od karakteristika digitalne generacije jest da uči drugačije od prijašnjih generacija. Njezini pripadnici prosječno su do 21. godine proveli 10.000 sati u igranju videoigrica, primili i poslali 200.000 elektronskih poruka, gledali TV 20.000 sati, razgovarali na mobitel 10.000 sati, ali zato proveli manje od 5.000 sati u čitanju (Bonamici i sur., 2005. prema Barnes, Marateo i Ferris, 2007.). Ta generacija traži različite oblike komuniciranja te se ko-

rištenjem tradicionalnih metoda poučavanja brzo počinju dosađivati. Žele različite izvore informacija i žele povratnu informaciju o svom radu. Za razliku od prijašnjih generacija, koje su informacije tražile od autoriteta na polju koje uče, oni informacije pronalaze na internetu (Barnes i sur., 2007.). Unatoč tome što se učenici često koriste internetom u obrazovne svrhe, u školama nemaju dovoljnu potporu za takav način rada (Levin i Aramfeh, 2002.).

Što o uspješnosti učenja preko interneta govore istraživanja? Sitzmann, Kraiger, Stewart i Wisher (2006.) u svom su istraživanju iznijeli podatke da je učenje na internetu učinkovitije od učioničkog učenja za 6 % kad se radi o učenju činjenica, jednako učinkovito kad se radi o proceduralnom znanju, a čak 19% učinkovitije ako se ispitanicima omogući vježbanje i daje povratna informacija o njihovom učenju. Drugačije rezultate dobili su Faux i Black-Hughes (2000.), tj. pokazalo se da je učenje o povijesti socijalnog rada na tradicionalan način bilo uspješnije od učenja putem interneta pa čak i od kombiniranog učenja, iz čega su autori zaključili da korištenje isključivo interneta nikako nije preporučljivo. Friedman i Heafner (2007.) su u nastavi o Drugom svjetskom ratu primijenili metodu izrade web stranice. Pokazalo se da su učenici kojima se svidio novi način rada (a više se svidio učenicima koji su inače imali slabije rezultate) postigli nešto bolje rezultate nego inače, dok su učenici kojima se novi način rada nije svidio, postigli rezultate kao i ranije (a isti su ostali prosječno bolji od onih druge skupine). Vidljivo je da su rezultati istraživanja različiti, no može se zaključiti da kombiniranje tradicionalnih i novih metoda omogućuje većem broju učenika ostvarivanje uspješnijeg učenja, iako ne postoji jedna metoda koja odgovara svakome. Važno je da se u učenje preko interneta uključi i epistemološka komponenta (Tsai, 2004.) Što se tiče stavova prema e-učenju, oni su uglavnom pozitivni te se internet smatra okruženjem koje daje podršku za učenje (Hong, Ridzuan i Kuek, 2003.), što je bitno jer percipirana korisnost i zadovoljstvo utječu na volju i namjeru korištenja e-učenja, što je pak povezano s učinkovitošću istog (Liaw, 2007.).

Za naš rad ključna je mogućnost korištenja društvenih mreža, prvenstveno Facebooka, u obrazovanju. Nastavnik u današnje doba mora osmisliti takve metode poučavanja koje će uistinu zainteresirati učenika, a kako bi to bilo moguće, nužno je dobro poznavati ne samo potrebe nego i osobne interese učenika – odnosno, potrebna je individualizacija u pristupu svakom pojedinom učeniku. Prema današnjim istraživanjima dostupnima i u internetskom obliku, jasno je da sve više osnovnoškolskih učenika postaje korisnicima trenutno najpopularnije društvene mreže Facebook. Prema istraživanju Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba i Hrabrog telefona (2013.), doduše, ne u obliku znanstvenog rada kako bi se dobiveni rezultati s velikom sigurnošću mogli uzeti kao točni, 93% djece između 11 i 18 godina ima profil na Facebooku, a njih 68% otvorilo je svoj profil prije 13. godine. Rezultati ukazuju na

njihovu ovisnost o virtualnom svijetu jer je vrijeme koje provode pred Facebookom, u obrnuto proporcionalnom odnosu s vremenom koje većina provodi pred knjigom. Naime, 47% djece i mladih na Facebooku provodi 1-2 sata, 34% manje od pola sata, a 19% na Facebooku provede 3 ili više sati. S obzirom na njihovu raširenost i popularnost, društvene mreže treba pokušati iskoristiti u obrazovne svrhe.

Facebook ima odličan potencijal u budućem širenju poučavanja izvan učionice jer je poznata i jednostavna tehnologija koja brzo može prelaziti iz korištenja u osobne svrhe u korištenje za obrazovne svrhe (Rachtam i Firpo, 2011.). U istraživanju koje su Fewkes i McCabe proveli 2012. godine u jednoj srednjoj školi u Kanadi, 3/4 učenika koristilo je Facebook u obrazovne svrhe, makar je samo 1/4 učenika ustvrdila da je barem jedan njihov nastavnik našao način kako iskoristiti Facebook u obrazovne svrhe. Polovica učenika se barem jednom spojila na Facebook za vrijeme nastave (Fewkes i McCabe, 2012.). Danas bi taj postotak vjerojatno bio i viši zbog sve naprednijih mobilnih uređaja. Kada već učenici tako masovno koriste Facebook, bilo bi korisno da dok komuniciraju istovremeno na njemu i pregledavaju materijale vezane uz nastavu (Bosch, 2009.). Neki se s time ne bi složili jer „multitasking“ one-mogućava da se i jednoj od aktivnosti u potpunosti posveti (Merzenich, 2009., prema Carr, 2011., 191.). Još jedna prednost njegove upotrebe je i što ga se može koristiti u mjestima i školama s ograničenim resursima za učenje (Santos, Hammond, Durli i Chou, 2009.).

Da bi bila uspješna, upotreba Facebooka u obrazovne svrhe treba biti pravilna, odnosno treba zahtijevati intelektualni angažman, inače korištenje Facebooka može biti više nepotrebna distrakcija nego korist (Fewkes i McCabe, 2012.). On ne bi smio biti jedini element u poučavanju, tj. ne smije se zanemariti niti tradicionalne metode poučavanja i učenja, već ih se treba koristiti u zanimljivom novom ruhu, privlačnom mladima (Baran, 2010.; Barnes i sur., 2007.). Facebook se može koristiti za suradničko učenje, dodatnu pomoć, rasprave oko zadaće, razmjenu informacija, itd. (Bosch, 2009.; Fewkes i McCabe, 2012.). Pri korištenju Facebooka u obrazovne svrhe važno je učenicima davati povratne informacije o njihovom radu i učenju, što je digitalnoj generaciji bitno (Williams i Chinn, 2009.) Može ga se koristiti i kao sredstvo motivacije za učenje (Baran, 2010.). Učenici vjeruju da korištenjem Facebooka uče više i htjeli bi ga više koristiti u obrazovanju (Pollara i Zhu, 2011.). Poučavanje putem Facebooka može biti dobar način približavanja učenicima koji inače manje uče i ostvaruju slabije rezultate jer, kako su pokazali Kirschner i Karpinski (2010.), korisnici Facebooka uobičajeno imaju slabiji prosjek ocjena. Ipak, problem bi mogao biti to što kod nekih osoba postoji jaz između socijalne i akademske strane Facebooka; neki ne žele da im on postane bilo što drugo osim mjesta socijalne interakcije, a pogotovo ne mjesto za formalno učenje (Baran, 2010.; Tian, Yu, Vogel i Kwok, 2011.). Zbog toga,

a i zbog učenika kojima korištenje Facebooka u obrazovne svrhe ne odgovara, Cain i Policastri (2011.) preporučuju da aktivnosti na Facebooku budu dobrovoljne naravi, ali da nose dodatne bodove onima koji se za njih odluče.

Na socijalnu interakciju koju Facebook omogućuje, može se gledati pozitivno jer socijalno prihvaćanje i prilagodba imaju važnu ulogu u ishodima učenja (Yu i sur., 2010.) te socijalne veze koje se stječu mogu biti pokretačka sila procesa učenja (McNelly, 2005. prema Barnes i sur., 2007.). Korištenje Facebooka posebno je korisno za introvertirane i sramežljive učenike koji se na ovaj način ipak lakše izražavaju (Promnitz-Hayashi, 2011.; Rambe i Ng'ambi, 2011.). Također, korištenjem Facebooka u obrazovne svrhe dolazi do porasta interakcije između nastavnika i učenika (Irwin, Ball, Desbrow i Leveritt, 2012.), što popravljaju njihovu međusobnu vezu (Pollara i Zhu, 2011.). Mazer, Murphy i Simonds (2007.) tvrde kako razotkrivanje nastavnika na Facebooku može dovesti do pozitivnije klime za učenje i boljeg povezivanja, no da ipak treba biti oprezan u otkrivanju osobnih informacija.

Zbog svega navedenog, smatrali smo da je potrebno provesti istraživanje koje će ispitivati prednosti korištenja Facebooka u obrazovne svrhe. Iako je za stvaranje Facebook profila potrebno zadovoljiti dobnu granicu od trinaest godina, jasno je da ona nije garancija da mlađe djece neće otvoriti svoj profil, dajući krive podatke o godini rođenja. Kada se već djecu teško može spriječiti u otvaranju vlastitog Facebook profila, treba pokušati iskoristiti Facebook za poboljšanje školskih rezultata učenika. Slijedi detaljan prikaz istraživanja o mogućnostima korištenja Facebooka u obrazovne svrhe u nastavi povijesti.

Metodologija

Polazeći od navedenog i naslovljenog problema istraživanja, cilj je bio istražiti, kritički analizirati i utvrditi može li Facebook utjecati na poboljšanje školskog uspjeha učenika. U odnosu na definirani problem i postavljeni cilj, u istraživanju su se nametnula četiri zadatka: (1) provjeriti zainteresiranost učenika za takav način učenja povijesti; (2) usporediti prosječnu ocjenu razrednih odjela u prijašnjem školskom testu s ocjenom iz nastavnog sadržaja obuhvaćenog istraživanjem; (3) po istom principu usporediti ocjene učenika pojedinačno; (4) pristupiti svakom učeniku na individualan način.

Hipoteza da će poučavanje putem Facebooka poboljšati školski uspjeh učenika u nastavi povijesti poslužila je kao temelj istraživanja poduzetog školske godine 2012./2013. na uzorku od triju odjela šestog razreda u Osnovnoj školi Julija Kempfa u Požegi. Njime je obuhvaćen ukupno 71 dvanaestogodišnjak, odnosno 40 (56%) učenika te 31 (44%) učenica. Postavljenu se hipotezu nastojalo ispitati akcijskim

istraživanjem, a potom ju i opisati deskriptivnom metodom na temelju statističke analize kvalitativnih i kvantitativnih podataka, vidljivih iz rezultata školskoga testa i anketnih listića.

Nakon odabranog problema istraživanja, uvjetovanog potrebom za unapređivanjem prakse, nastojala se dobiti suglasnost spomenute osnovne škole. Valjalo je izraditi pisani plan akcijskog istraživanja iz kojega će biti jasno što se sve planira poduzeti i zašto. U razgovoru s ravnateljem, pedagoško-stručnom službom škole te razrednicima i nastavnicima ispitanih triju odjela šestog razreda, objašnjeni su načini provođenja željenog istraživanja, njegova svrha i mogući doprinos učenju učeničke populacije.

S obzirom da bi ispitanike činili učenici čija starosna dob ne ispunjava uvjete korištenja Facebooka, potreba za visokim stupnjem etičnosti zahtijevala je ne samo suglasnost škole nego i roditelja čija bi djeca bila obuhvaćena istraživanjem. U tu svrhu roditeljima podijeljeni detaljni nacrti istraživanja s mogućnošću pristanka ili odbijanja da i njihovo dijete bude dijelom opisanog projekta. Od ukupno 74 učenika u trima razredima, samo je jedan roditelj zaokružio NE, a dva učenika nisu donijela papir na vrijeme, stoga nisu bili uključeni u projekt. Interesantno je primijetiti odaziv od strane ukupno 71 roditelja, iz čega bi se moglo zaključiti da su roditelji spremni prihvatiti nove metode u nastavi ukoliko bi njihova djeca od istih mogla imati potencijalnu korist. Od 71 učenika čiji su roditelji dali suglasnost za sudjelovanje u istraživanju, školski test pisalo je 65 učenika. Četvero učenika, koji nisu pisali test, bili su usmeno ispitani, što je bila praksa i kod prethodnog školskog testa čiji su rezultati uzeti za usporedbu s ovim. Jedan učenik iz 6.c i jedan učenik iz 6.d nisu do dovršetka istraživanja bili testirani te stoga nisu uključeni u dobivene rezultate. Isti nisu bili u školi ni kad se ispunjavao anketni listić.

Poštujući „Etički kodeks istraživanja s djecom“ (Ajduković i Kolesarić, 2003.), otvoren je profil isključivo za učenike. Unutar njega je otvorena posebna grupa, u koju su dodani svi učenici čiji su roditelji prihvatili ovakav oblik nastave. Grupa je bila tajnoga tipa kako bi se učenike zaštitilo od ostalih članova društvene mreže i omogućila im se veća sloboda u izražavanju.

Tijekom tri tjedna (od 21. siječnja do 11. veljače 2013. godine) putem Facebooka je obrađena nastavna cjelina „Hrvatska u doba Arpadovića i Anžuvina“. Za svaku od ukupno pet nastavnih jedinica osmišljena je posebna Powerpoint prezentacija, koja je bila postavljena na stranicu Facebook grupe. Nakon prezentacije uslijedilo je ponavljanje usvojenog znanja kroz kviz od dvadeset pitanja, također postavljenog na Facebook stranicu grupe. Nakon napisanog i ocijenjenog školskog testa, učenicima su podijeljeni anketni listići u kojima su anonimno mogli procijeniti svoj, ali i nastavnički doprinos u novom načinu učenja i poučavanja. Osim toga, učenicima

je dana mogućnost sugerirati konstruktivne izmjene ukoliko i u budućnosti dođe do ostvarivanja nastave putem Facebooka.

Lako je motivirati učenike koji shvaćaju nužnost redovnog učenja i imaju radne navike. Međutim, kako potaknuti učenika koji već u samom početku odustaje od pokušaja da nauči gradivo i bespomoćno prihvaća ocjenu koja je ispod njegovih sposobnosti? Kako potaknuti na učenje takozvanog „kampanjca“ koji ništa ne poduzima do posljednjeg trenutka? Kako potaknuti učenika koji pristupa povijesti s predrasudom da je isključivo riječ o učenju godina napamet i bez razumijevanja i da njemu to ne treba u životu? Osim toga, čak i ako se učenika uspije motivirati, kako zadržati njegovu pažnju? Sve su to izazovi koji jasno govore da se učenici razlikuju svojom osobnošću i potrebama. Za nastavnika učenici ne smiju biti objekti znanstvenog istraživanja, nego subjekti – osobe kojima će on svojim znanjem i iskustvom rado pomoći u njihovom razvoju (Mužić, 1999., 19). Nastavnik je kompetentna osoba koja bi u skladu sa svojom psihološko-didaktičkom obrazovnom podlogom trebala znati prepoznati učeničke potrebe i prilagoditi im se. S obzirom da trajanje školskog sata ne ostavlja previše mjesta individualizaciji nastave, poučavanje putem Facebooka pojavljuje se kao učinkovito rješenje koje nastoji odgovoriti na postavljena pitanja.

U obzir je uzeta dob učenika koje se poučava i nastojalo ih se sadržajem, ali i ilustracijama pridobiti za učenje posebno kreiranih prezentacija za učenje. Svaki slajd ima dva dijela: tekst i ilustraciju. U sadržajnom smislu, tekst je pojednostavljen i u obliku priče nastoji ispričati povijesne događaje. Pritom se puno pažnje posvećuje odabiru pitanja koja učenike aktiviraju na budno praćenje teksta i potiču na razmišljanje o nečemu što je upravo ispričano. Potom se u idućoj rečenici na slajdu prikazuje odgovor na to pitanje kako učenici ne bi ostali u nedoumici. Tekst se ostvaruje i kroz humor kada god je to moguće, a kako ne bi došlo do prezasićenosti riječima, u vizualnom se smislu dijeli na ulomke. Važniji su pojmovi deblje otisnuti kako bi ih se naglasilo, što je vezano uz Restorffov efekt, odnosno eksperimentalni nalaz da se od niza elemenata koje treba zapamtiti bolje pamte oni koji su perceptivno istaknuti i na neki se način razlikuju od ostalih elemenata (Andrić i Čudina, 1991., 22). Ilustracija iz druge polovice slajda uvijek je sadržajno vezana uz priloženi tekst. S pravom se vjeruje da će se vrlo vjerojatno zadržati u podsvijesti učenika i asociirati ga na naučeni tekst, stoga je taj vizualni dio namijenjen formiranju mnemonika i lakšeg zapamćivanja građe.

U čemu je prednost korištenja prezentacija na Facebooku pred klasičnom nastavom? Učenik sam kreira tempo usvajanja i zapamćivanja gradiva. Ponekad se može dogoditi da zbog odsutnosti ili slabije koncentracije u učionici neće dobro čuti određene dijelove. Posve je dovoljno da samo na tren odluta mislima negdje drugdje i izgubit će se u masi događaja koji su uzročno-posljedično povezani, a on ih neće

moći povezati jer upravo taj dio nije dobro čuo. Učenje putem Facebook prezentacija učeniku dopušta slobodu. Uvijek se može vratiti na dio koji nije dobro shvatio i u miru svog doma, bez ometajućih faktora, može se posvetiti usvajanju tih sadržaja. Taj se dio smatra osobito važnim ako je riječ o učeniku koji ima poteškoća s razumijevanjem i potrebno mu je da više puta ponovi gradivo.

Kako bi se provjerilo razumijevanje naučenih prezentacija i učenike dobro pripremilo za predstojeći test, osmišljeno je pet kvizova s dvadeset pitanja u svakom. Pitanja se temelje na poštivanju ne samo nižih nego i viših razina Bloomove taksonomije – važno je i zapamtiti, i razumjeti, i primijeniti, i analizirati, i kreirati, i procijeniti kako bi se učenika naučilo kritički razmišljati i odnositi se prema povijesnoj stvarnosti. Učenici su odgovore na pitanja slali putem Facebooka, u tzv. inbox (poštanski pretinac). Znajući da im se drugi učenici neće moći rugati ukoliko netočno odgovore, na ovaj su se način mogli opustiti i bez straha od omalovažavanja i neuspjeha pristupiti zadatku. Rješavanje kvizova temeljilo se na dobrovoljnosti, a nije ocjenjivano stvarnom ocjenom, nego bodovima. Cilj je bio pomoći učenicima da shvate koje dijelove nastavnih sadržaja nisu dobro naučili i da stignu poboljšati znanje prije pisane provjere znanja u školi. Nedostatak je ovog elektroničkog slanja jer učenici lako mogu poslati tuđe odgovore, međutim, objašnjeno im je zašto to ne trebaju činiti.

Rezultati kvizova poslani su svakom učeniku posebno i prilagođeno njegovim odgovorima. Povratna informacija trebala bi imati dvije funkcije: korekcijsku i motivacijsku (Andrilović i Čudina, 1991., 85-112). Pa o kakvoj je povratnoj informaciji riječ? Svaki je učenik dobio detaljnu analizu svojih odgovora s tim da ga se prvo pohvali za ostvareni broj bodova, a zatim mu se, pitanje po pitanje, objasni u kojim je dijelovima griješio, ali i u kojim je dijelovima pokazao iznimno dobro razumijevanje. Netočne dijelove preformulira mu se u točne kako bi ih dobro naučio za pravi test. Upravo je to razlog zašto je bilo bolje da učenici pošalju netočan odgovor nego točan, ali prepisan od prijatelja – kako im pomoći da nauče ako varaju? Činjenica je da ovakav način slanja povratne informacije oduzima dosta vremena jer je individualiziran, ali je bilo potrebno provjeriti hoće li takav pristup učeniku utjecati na njegov školski uspjeh. Pokazalo se da je uistinu tako jer individualni pristup svakom učeniku odašilje poruku da je nastavniku stalo do njega, da ga uvažava i da mu uistinu želi pomoći. Ne smije se zaboraviti da su to godine kada dijete formira svoj identitet i podložno je vanjskim utjecajima. Upravo u osnovnoškolskom razdoblju stvaraju se temelji ličnosti i sve što dijete doživi u tim godinama utjecat će na njegovu sliku o sebi. Ono tada može „steći osjećaj uspjeha, postignuća i ponosa ili pak početi sumnjati u sebe, osjećati neuspjeh i misliti da je manje vrijedno“ (Brdar i Rijavec, 1998., 98). Povratne informacije koje dobiva u tim trenucima ne samo od

svojih vršnjaka nego i roditelja te nastavnika imat će itekakav utjecaj jer su djeca otvorenija za primanje informacija i sklonija promjeni (Brdar i Rijavec, 1998.). Zato je bilo potrebno na pravi način utjecati na njihov razvoj.

U tome je važnu ulogu odigrala i pohvala, ali zaslužena. Ona je imala funkciju potkrepljenja pozitivnog ponašanja – u ovom slučaju učenja i truda. Ne očekuje se da svaki učenik mora imati točne odgovore na sva pitanja iz kviza da bi dobio nastavnikovu pohvalu, ali je već svojim rješavanjem kvizova odaslao poruku da se trudi, da je sjeo i odvojio svoje vrijeme da odgovori na pitanja. Zbog toga se takvog učenika treba pohvaliti za trud, ali glede njegovih netočnih odgovora, treba izbjegavati rečenice s negacijama kako on ne bi izgubio volju za učenjem i samopouzdanje. Uvijek je bolje reći „lijepo si to naučio, a kako bi za pisanu provjeru to još bolje znao, pročitaj to još nekoliko puta“ nego „to uopće nije točno, bolje to nauči“.

Nakon završetka nastavne cjeline uslijedio je školski test nakon kojega su uspoređeni rezultati učenika, a učenici riješili za njih namijenjene anketne listiće.

Analiza i interpretacija dobivenih rezultata

Istraživanje je bilo poduzeto kako bi se otkrilo može li upotreba Facebooka u nastavi povijesti dovesti do poboljšanja školskih rezultata učenika. Kako bi se saznao odgovor na to pitanje, bilo je potrebno usporediti prosječne ocjene razrednih odjela nakon prethodnog školskog testa s ocjenama školskog testa pisanog nakon upotrebe „Facebook metode“. Također, po istom principu, trebalo je usporediti pojedinačne ocjene učenika dobivene iz prethodnog školskog testa s ocjenama dobivenim u školskom testu pisanom nakon upotrebe iste metode. Dobiveni rezultati vidljivi su iz Tablice 1 i Tablice 2.

Tablica 1: Usporedba prosječne ocjene razreda prije i poslije istraživanja

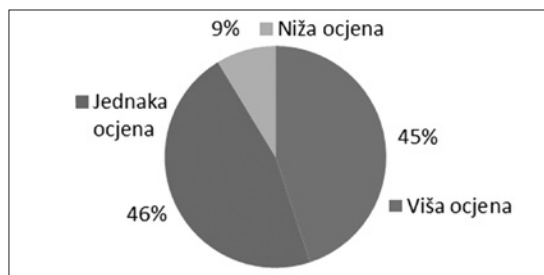
	6. A	6. C	6. D	Svi
PRIJE	2,30	2,56	2,91	2,58
POSILIJE	2,83	3,32	3,30	3,15
RAZLIKA	+0,53	+0,76	+0,39	+0,57

Iz Tablice 1 vidljiv je porast prosječne ocjene svakog razrednog odjela. Jasno je da je istraživanje trajalo prekratko kako bi se mogle donositi generalizacije. Međutim, čak i ovakvi rezultati govore u prilog afirmativnoj hipotezi postavljenoj na početku rada. Činjenica je da je upotreba Facebooka u nastavi povijesti pozitivno utjecala na poboljšanje školskih rezultata učenika.

Tablica 2: Usporedba pojedinačnog napretka učenika prije i poslije istraživanja

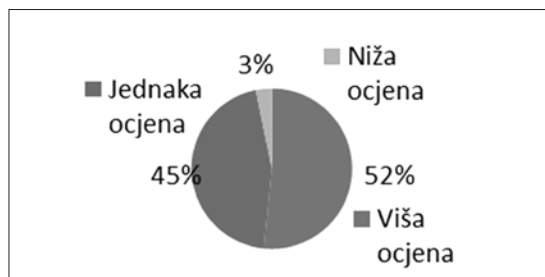
Ocjena u odnosu na prethodni test	6.a			6.c			6.d			Σ		
	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ	M	Ž	Σ
VIŠA	5	9	14	5	3	8	5	4	9	15	16	31
JEDNAKA	4	3	7	7	6	13	7	5	12	18	14	32
NIŽA	2	0	2	2	1	3	1	0	1	5	1	6
UKUPNO UČENIKA	11	12	23	14	10	24	13	9	22	38	31	69

Iz pojedinačnih rezultata ispitanika (Tablica 2) vidljivo je da je 31 ispitanik povisio svoju ocjenu, 32 ispitanika zadržali su jednaku ocjenu, dok ih je 6 svoju ocjenu snizilo. Kako to izgleda u postocima vidi se u Grafikonu 1.

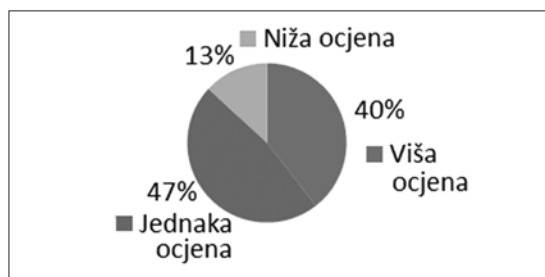
Slika 1. Promjena ocjene (%)

Očito je kako je utjecaj „Facebook metode“ pozitivan. Iako je najviše ispitanika zadržalo jednaku ocjenu, gotovo isti postotak svoju je ocjenu povisio, dok je tek manji postotak ispitanika svoju ocjenu snizio. Pojedini učenici svoju su ocjenu povisili za dva ili čak tri stupnja. Što se tiče razlika među spolovima, iz Grafikona 2 i 3 čini se da učenicama ova metoda odgovara više nego učenicima. Vidljivo je da je 52% učenica povisilo svoju ocjenu, dok je samo 3% (samo jedna učenica) svoju ocjenu snizilo. Nešto slabiji, ali i dalje pozitivni, rezultat postigli su učenici, gdje ih je 39% svoju ocjenu povisilo, a 13% svoju ocjenu snizilo.

S obzirom da je „Facebook metoda“ dala pozitivne rezultate, učenicima je dano da prosude zašto su postigli bolje rezultate jer, u slučaju e-učenja, svakako treba tražiti i primiti povratnu informaciju vezanu za što je moguće više aspekata kako bismo vidjeli ne samo pozitivne učinke nego i manjkavosti ovakvog pristupa (Ćukušić i Jadrić, 2012., 67.). Već je spomenuto da im je nakon napisanog i ocijenjenog testa dodijeljen anketni listić s nizom pitanja. Prije rješavanja anketnog listića učenicima se objasnilo ciljeve ispitivanja, dalo upute za rješavanje i upozorilo da budu iskreni

Slika 2. Promjena ocjene kod učenica (%)

Slika 3. Promjena ocjene kod učenka (%)

u svojim odgovorima jer nemaju razloga za strah ukoliko rad nastavnice vrednuju negativno. Kako bi odgovori bili što iskreniji, listić je bio anonimn (učenici na anketni listić nisu trebali pisati nikakve osobne podatke osim svog spola) i omogućio učenicima slobodno izražavanje, bez straha od potencijalnih sankcija ili neželjenih učinaka.

Spomenuti se anketni listić sastojao od ukupno dvanaest pitanja. Dva su pitanja bila otvorenog tipa i iznimno su važna jer njihovi odgovori slikovito ističu mišljenje učenika o toj neuobičajenoj metodi učenja i poučavanja. Preostalih deset pitanja zatvorenog je tipa, što znači da su učenicima ponuđena tri ili četiri odgovora. Iako je u projektu sudjelovao ukupno 71 učenik, anketni su listić ispunila 64 učenika koji su taj dan prisustvovali nastavi.

Pitanja bi se, u sadržajnom smislu, mogla podijeliti na ona koja se odnose na uključenost učenika u učenje putem Facebooka, potom bi slijedila evaluacijska pitanja u kojima učenici vrednuju nastavnčin angažman, trud, ali i (ne)uspješnost u izvedbi spomenute nastavne metode. Nakon tog oblika vrednovanja, slijede pitanja vezana uz samoevaluaciju, odnosno uz vlastiti doprinos ovom učenju. Za kraj su ponuđena dva pitanja u kojima učenici imaju priliku kritički pristupiti cijelom projektu i ponuditi rješenja koja bi mogla poboljšati „Facebook-metodu“.

Na pitanje Koliko si često pratio/pratila objavu novih prezentacija za učenje, 72% učenika odgovorilo je da je to praćenje bilo redovno. Njih 23% jednom tjedno provjeravalo je nastavne materijale i zadatke preko Facebooka, a samo 5% ovu je aktivnost pratilo jako rijetko. Iz navedenih se podataka može zaključiti da su učenici većinom bili zainteresirani i ozbiljno su shvatili svoj zadatak. Postotak od 5% ipak pokazuje da uvijek postoje oni koji nisu dovoljno zainteresirani, baš kao što je to slučaj i u klasičnoj učionici.

Nakon uvida u uključenost u učenje preko Facebooka, valja se zapitati koliko su roditelji bili uključeni u isto, kako bi se vidjela njihova zainteresiranost za djetetovo učenje pomoću nove metode. S obzirom na to da su dali svoj pristanak, bilo je za očekivati da će ih zanimati na koji će se način izvoditi taj oblik nastave. Učenički odgovori na pitanje Koliko su često roditelji redovno pratili tvoje učenje preko Facebooka daju jasan prikaz o prilično velikoj uključenosti roditelja u način poučavanja putem Facebooka, budući da je 28% roditelja bilo uključeno cijelo vrijeme, čak je 53% roditelja ponekad provjeravalo što se događa preko Facebooka, a gotovo petinu (19%) uopće ili nije zanimalo ili nisu stigli baviti se spomenutim. Iz toga je razmjerno evidentan postotak od ukupno 81% roditelja koji su se, bez obzira na stalnu ili povremenu uključenost, ipak zanimali za taj način učenja povijesti. U prilog tome govori i poruka jedne mame koju je poslala putem Facebooka nakon provedenog istraživanja: „Poštovana, zahvaljujem Vam na trudu oko kvizova i prezentacija, puno ste pomogli učenicima, a i nama roditeljima... Motivirali ste djecu da provjere svoje znanje, a prije toga, naravno, i da nauče, a i nama roditeljima je bilo puno lakše kad imamo pitanja i odgovore... Hvala Vam još jednom i žao mi je što je trajalo samo ovu cjelinu... Mislim da bi ocjene svih bile puno bolje da se moglo nastaviti kroz ovakvu odličnu suradnju... Sve pohvale. Lijep pozdrav!“ (M. O., 9.2.2013., 19:40)

Jedno od pitanja vezanih uz stav učenika prema materijalima koje su dobivali preko Facebooka glasilo je: Što misliš o prezentacijama za učenje. Čak 94% smatra da su zanimljive i poučne, a za 6% učenika prezentacije nisu loše, no vjeruju da bi i sami mogli isto napraviti. Nijedan učenik nije odgovorio da mu prezentacije nisu ništa posebno. Iz svega navedenog, očigledno je da su prezentacije svakako bile koristan izvor za usvajanje gradiva i da se učenicima sviđjelo raditi s istima.

Jedno od pitanja odnosilo se na način rješavanja kvizova koji su im bili poslani kao zadatak. Ono je glasilo Kako si rješavao/rješavala kvizove koje je nastavnica priredila. Na temelju zaokruženih odgovora može se saznati da je 25% učenika pristupilo rješavanju spomenutih kvizova samostalno nakon učenja, bez ičije pomoći. Većina je učenika, čak 66%, riješila zadatke pomoću materijala za učenje, 9% pogadalo je točan odgovor, a nijedan učenik nije se konzultirao s roditeljima u vezi s točnim rješenjima. Protivnici neklasičnih i neučioničkih metoda učenja mogli bi

zamjeriti rješavanje kvizova putem računala jer ono nije objektivno u prikazu usvojenosti gradiva, budući da se ne može nadgledati rješavaju li učenici samostalno ili uz neku drugu pomoć. Međutim, radom se ni ne nastoji potisnuti klasični oblik nastave, već se propituju mogućnosti alternativnih metoda, u ovom slučaju, metoda učenja putem Facebooka kao medija. Jasno je da će se neki učenici poslužiti materijalima tijekom odgovaranja na pitanja, no čak je i u tom slučaju potrebno uložiti trud kako bi pretipkali te odgovore, a pretipkavanjem im gradivo ostaje barem djelomično memorirano.

Nadalje, uslijedila su dva pitanja koja se odnose na učeničko vrednovanje rada nastavnice u vezi s ovom metodom. Jedno od pitanja glasilo je Koliko smatraš da se nastavnica potrudila u izradi prezentacija i kvizova. Iako su bile ponuđene tri mogućnosti, učenici su jednoglasno (100%) zaokružili da se nastavnica jako potrudila i dala sve od sebe da im olakša učenje. Nijedan učenik ne smatra da se nastavnica treba još više potruditi, odnosno da se uopće nije potrudila. Moguće je da su učenici prepoznali ovaj način rada kao nešto novo i pozitivno te time dali takav postotak odgovora, ali je također moguće da su tako odgovorili jer su smatrali da je to poželjan odgovor.

Iduće se pitanje odnosi na mišljenje učenika o individualnoj povratnoj informaciji nastavnice svakome od njih. Na pitanje Što misliš o tome što je nastavnica svakom pojedinačno slala točan odgovor za svako netočno ili djelomično točno pitanje, velika većina učenika (86%) smatra da im je to puno pomoglo jer su naučili za test na svojim pogreškama. Ostatak učenika (14%) misli da bi bilo bolje da je nastavnica stavila popis svih točnih odgovora na zid Facebook-grupe, a nijedan učenik nije zaokružio da ne vidi svrhu toga. Iz svega navedenog, očito je da učenici pridaju veliku pažnju individualnom pristupu nastavnice koja svakom pojedinačno ukazuje na greške i time im olakšava daljnje učenje gradiva.

Uslijedila je skupina četiriju pitanja koja se odnose na učeničku samoevaluaciju, budući da je cilj potaknuti ih da, između ostalog, budu kritični i prema svom radu jer je to način za učiniti značajnije pomake u usvajanju nastavnih sadržaja. Na pitanje kakva je tvoja ocjena iz ovog dijela gradiva u odnosu na ocjenu koju inače imaš, jednak je postotak učenika (45%) koji su odgovorili da je ocjena veća, odnosno jednaka, a samo je 10% ustanovilo da je ocjena ipak manja. Takvi odgovori u skladu su s rezultatima koje su učenici postigli na školskom testu, iako su postoci nešto malo drugačiji jer su se ocjene iz prethodnih školskih testova u manjem postotku također razlikovale.

U sljedećem su pitanju učenici trebali odgovoriti smatraju li da je ocjena iz testa u skladu s njihovim znanjem. Većina učenika (66%) smatra da je to jest tako, 31% učenik ne slaže se s navedenim, a 3% učenika ne zna. U usmenom razgovoru s uče-

nicima neki su istaknuli kako im je žao što nisu više učili jer smatraju da bi i ocjena iz nastavnog sadržaja bila bolja, no ima i onih koji smatraju da su sve naučili jako dobro, ali ocjena nije u skladu s njihovim znanjem. S obzirom da je riječ o testu s dovoljnim brojem pitanja čime se povećava njegova objektivnost i s obzirom da je test ipak pratio gradivo izraženo ne samo na satu nego i kroz prezentacije, određeni učenici ipak su trebali više ponoviti nastavnu cjelinu „Hrvatska u doba Arpadovića i Anžuvina“.

Na pitanje Smatraš li da bi dobivao/dobivala bolje ocjene da i ubuduće učiš preko Facebooka učenici su većinom (72%) odgovorili potvrdno, samo 8% ih je odgovorilo niječno, a 20% učenika ne zna kakve bi bile te ocjene. U svakom slučaju, većina potvrdnih odgovora mogla bi djelovati motivirajuće za buduće nastavnike-korisnike ovakvih ili sličnih metoda, ukoliko bi ih koristili u svom načinu poučavanja učenika jer je iz rezultata očito da uspješno povećavaju školski uspjeh učenika.

Posljednje pitanje zatvorenog tipa glasilo je Kad bi se opet provodilo učenje preko Facebooka, koliko bi se potrudio/potrudila u učenju. Većina učenika (86%) odgovorila je da bi to bilo više, a ostatak (14%) da bi trud bio jednak onom u prošloj nastavnoj cjelini. Veliki postotak potvrdnih odgovora svakako upućuje na povećanu motivaciju, pri čemu je dio učenika vjerojatno odgovorio s „više“, jer se možda nisu dovoljno potrudili u prošlom ciklusu, a dio je odgovorio s „da“ jer je riječ o odgovornim i savjesnim učenicima koji će se potruditi svaki put, bilo da je riječ o klasičnom učioničkom ili alternativnom učenju na daljinu.

Nakon niza pitanja zatvorenog, uslijedila su dva pitanja otvorenog tipa, na koja su učenici trebali odgovoriti svojim riječima, pišući na za to predviđene crte. Cilj je ovakvog tipa pitanja sugerirati nastavnicima i budućim nastavnicima-korisnicima sličnih metoda što korigirati kako bi njihov učinak i uspjeh učenika bili što bolji. Odgovor na to pitanje najbolji je ukoliko dolazi upravo od učenika jer je metoda i nastala zbog i radi njih. Pretpostavlja se da je iskrenosti njihovog kritičkog pristupa pripomogla anonimnost ankete, što znači da su mogli odgovoriti ono što uistinu misle. S obzirom da su im odgovori uistinu raznovrsni i teško ih je posve precizno grupirati u neke podgrupe, u nastavku slijede svi odgovori na pojedino pitanje, a potom osvrt na ono što učenici najviše ističu. Na pitanje „Što ti se posebno sviđjelo u učenju preko Facebooka“ učenici su dali odgovore vidljive iz tablice 3. U lijevom su stupcu odgovori dječaka, a u desnom odgovori djevojčica.

Tablica 3: Mišljenje učenika o prednostima učenja preko Facebooka

-
– Svidjelo mi se to što je Facebook bio koristan i što je pomogao. – Svidjele su mi se prezentacije jer su mi olakšale učenje. – Zanimljivo je i poučno, zanimljivije nego kad učimo iz knjige. – Svidjelo mi se to što je preko društvene mreže i jer odgovaram kod kuće. – To što mi je jako pomoglo – Svidjelo mi se sve jer sam naučio više. – Zato što je dobro i poučno uz igru. – Svidjele su mi se prezentacije i to što nam je nastavnica slala točan odgovor za netočan odgovor. – To što se nastavnica jako potrudila oko nas da dobijemo bolju ocjenu. – Zato što više znam i što puno toga ne piše u udžbeniku. – Prezentacije. – Sve je bilo u redu. – To što nitko nije mogao vidjeti moje odgovore. – Svidjelo mi se kad je stavila 8) ispalo je kao da je smajlič. – Svidjelo mi se to da je nastavnica svima slala odgovore. – Ništa mi se nije baš svidjelo, ali cijelim trud nastavnice Andree. – Svidjele su mi se prezentacije i to da mogu učiti na računalu. – Jako je poučno i ima puno slika. – Najviše su mi se svidjele prezentacije. – Pola toga je bilo važno, ali ne sve. – Da se radi na kompjutoru i brzo se riješi.	– Svidjelo mi se to što već provodimo dosta vremena na Facebooku i mogli smo učiti zabavnije nego iz knjige i bilježnice. – Svidjelo mi se što su to kvizovi i što je zabavno. – Jako su mi se svidjele prezentacije i kvizovi. – Nastavničina ustrajnost i zanimanje te trud. Prezentacije su mi se svidjele. – Sve. – Sve. – Svidjelo mi se jer kada odem na Facebook, uvijek zavirim u grupu. – Ništa posebno. – Poučne i korisne prezentacije. – To što nam je nastavnica slala prezentacije i tako nam olakšala. – Meni se svidjelo to što sam se potrudio učiti i da mi je to jako pomoglo. – To što nije bilo teško učenje, bilo je pisalo najvažnije i stvarno se nastavnica jako potrudila. – Svidjelo mi se kako smo znali svoje pogreške i to mi je puno pomoglo. – Prezentacija i tekst, prezentacije i slika. – Pa to što smo dobivali laka pitanja, ali ja baš i nisam rješavala jer mi nešto nije dalo da pošaljem odgovor. – Posebno su mi pomogle fotografije na koje smo morali obratiti pozornost u testu. – Zato što sam trebala redovno naučiti pa onda odgovoriti, jer sam naučila što sam u kvizu pogriješila.

- *Zanimljivo je i poučno.*
- *Jako su mi se svidjele prezentacije. Kvizovi su bili odlični.*
- *Svidjelo mi se to što nas je nastavnica poticala na više i bolje.*
- *Svidjelo mi se što je nastavnica slala odgovore na pitanja koje smo pogriješili ili nismo napisali kako bi trebalo za test.*
- *To što nas je nastavnica natjerala da redovno učimo.*
- *To što ne moramo sami tražiti nešto što je stvarno bitno jer to nastavnica napiše u prezentacijama.*
- *Bilo mi je lakše učiti. Olakšalo mi je učenje (prezentacije)...*
- *To što je nastavnica slala odgovore koje nismo znali.*
- *Svidjelo mi se što su prezentacije bile kratke pa nisam morala sve iz udžbenika učiti.*
- *Što i od Facebooka imamo neke koristi.*
- *Svidjelo mi se to što se nastavnica jako potrudila, jer mi je to jako pomoglo.*
- *Što je nastavnica svakom, kada je ispravila kvizove za netočne odgovore, napisala kako glasi točan odgovor.*
- *Pa ovo je bilo super, samo što je baš na Facebooku pa mi je često odvlačilo pažnju s učenja.*
- *Zabavno je i poučno.*
- *Olakšalo mi je učenje i nastavnica se jako potrudila za to.*
- *Što me potaklo da više učim. I bilo je jaaako zanimljivo.*
- *Najviše su mi se svidjele slike.*
- *To što sam u isto vrijeme učila, ali se mogla i dopisivati s prijateljima i pomagati im.*
- *Pa sve prezentacije koje su bile dobre.*
- *Svidio mi se pristup nastavnice prema nama učenicima i to da nam je stvarno htjela pomoći.*
- *To što sam iz nekih postavljenih pitanja naučila korisne podatke.*
- *Ne znam, ali mi se svidjelo.*
- *Svida mi se jer lakše mi je bilo učiti iz prezentacije nego iz knjige.*

Iz priložene je tablice posve vidljivo da učenici najčešće ističu: zanimljivije i bogatije obrađen sadržaj u odnosu na udžbenik (učenici dobivaju posebno osmišljene prezentacije); opremljenost prezentacija šaljivim ilustracijama; nužnost redovnog učenja i rješavanja kvizova; povratnu informaciju nastavnika; učenje na svojim greškama; mogućnost učenja iz vlastitog doma; učenje kroz igru i putem računala; optimizam, ustrajnost, trud i zanimanje nastavnice. Pod zajednički bi se nazivnik mogla staviti dva didaktička pojma – motivacija i povratna informacija.

Riješeni anketni listići pokazali su da su učenici cijenili individualiziranu povratnu informaciju i da su doslovno učili na greškama. Poučavanje putem Facebooka motiviralo je učenike za učenje povijesti, što je dovelo do njihovih boljih rezultata na testu. Iako nije svima odgovarala ta metoda pa je jedna učenica napisala da baš to što

se uči preko Facebooka njoj odvlači pažnju, više je slučajeva gdje su učenici ovakvo poučavanje vidjeli kao pozitivno.

Budući da su učenici u prvom planu te metode poučavanja, bilo je važno čuti njihovo mišljenje o njezinu poboljšanju u budućnosti. Na posljednje pitanje koje glasi Što predlažeš nastavnici kako bi u budućnosti poboljšala poučavanje preko Facebooka odgovori su podijeljeni, stoga se prilažu u tablici 4. U lijevom su stupcu odgovori dječaka, a u desnom odgovori djevojčica.

Tablica 4: Mišljenje učenika o mogućnosti poboljšanja učenja preko Facebooka

-
– Predlažem da grupa bude uvijek aktivna. – Ne treba ništa promijeniti. – Sve je savršeno obavila. – Meni je bilo sve dobro što je nastavnica radila i ne bih ništa mijenjao. – Ništa, ovo je bilo super. – Ništa, sve je dobro. – Ništa, neka tako i ostane. – Mislim da ne treba ništa poboljšati. – Ništa, ovo je bilo sasvim u redu. – Neka samo nastavi. – Sve je bilo dobro, no mislim da je to prekratak period da se u njemu nešto značajnije učini. – Ne znam. – Nemam joj ništa predložiti. Sve je super napravila. – Ne znam, ne bih ništa promijenio. – Predlažem da nastavnica osmisli kvizove u obliku prezentacije te da kroz zanimljiv sadržaj nešto naučimo. – Ništa ne treba mijenjati. – Mislim da bi trebalo ostati kao i prošli put. – Da napravi i za drugu lekciju. – Trebala bi 20 najvažnijih pitanja jer nisu sva pitanja bila važna.	– Da napravi stranicu i tamo stavlja pitanja i odgovore. – Da se potrudi još više. – Nemam što predložiti jer nemam ideja i ona je dala sve od sebe. – Ne predlažem nastavnici ništa jer je dobro to napravila. – Nemam ništa za predložiti jer je nastavnica odlično sve napravila. – Možda malo manje pitanja. – Da nastavi raditi prezentacije. – Dodajte malo slika i zanimljivih sadržaja. – Veće kvizove i manje prezentacije. – Ništa, sve je bilo jako dobro. – Ja joj ništa ne predlažem jer se već jako potrudila i to je dovoljno. – Predlažem joj da samo tako nastavi jer nas jako dobro uči. – Predlažem da još tako pravi i pomaže djeci jer bismo mogli imati bolje ocjene. – Pa ne bih ništa predložila jer je i ovako dobro, puno sam naučila iz prezentacije. – Pa sve mi se sviđa jako, ali bih željela da se ovo ponovi što prije.

- *Mislim da bi to bilo jedino i najbolje rješenje za pomoć.*
- *Da sve bude isto tako, samo da nakon određene cjeline isti dan dođu i kviz i prezentacija.*
- *Ništa ne predlažem jer ne treba ništa poboljšati, zato što se jako potrudila i bilo je super.*
- *Nastavnice, ne trebate ništa poboljšati, sve je bilo odlično.*
- *Predlažem joj da ne treba ništa promijeniti.*
- *Nastavnici predlažem da sve nastavi raditi kao i prije, jer mi je puno pomogla u učenju za test.*
- *Da to i dalje radi, ali mislim da drugi put ne bi uspjelo.*
- *Ništa, sve je dobro.*
- *Ne predlažem ništa, bila je odlična nastavnica Andrea.*
- *Možda pravimo umnu mapu ili neku prezentaciju koju bismo joj poslali.*
- *Mislim da je sve bilo dovoljno, ne treba poboljšavati.*
- *Mislim da bismo i dalje trebali učiti preko Facebooka.*
- *Ja mislim da je sve bilo dobro, ali da se mi trebamo još više potruditi.*
- *Da malo skрати ili da malo zabavnije bude. Jako se potrudila samo za nas, što nitko ne bi.*
- *Nastavnica sve zna, ne znam što da joj predložim.*
- *Samo tako nastavite!*
- *Ne znam, nemam nikakvih ideja.*
- *Možda malo više kvizova i igre koje bi učenici mogli igrati, ali ne na internetu, već u svojoj sobi ili vani.*
- *Pa da ubuduće to dalje provodi jer je stvarno super i od velike pomoći.*
- *Predlažem joj da možda doda neke sadržaje za one učenike koji žele znati još više.*
- *Baš ništa. Mislim da se jako potrudila i da ne treba ništa dodati. Tako bih i ja napravila.*
- *Da bude na kraju kviza/prezentacije križaljka, osmosmjerka ili tako nešto.*
- *Prezentacije su bile zabavne sa smiješnim slikama, ali dodala bih još slika.*

Dok većina smatra da nema potrebe za poboljšanjem jer im je dosadašnji princip bio po mjeri, nekolicina iznosi konstruktivne prijedloge. Učenici bi voljeli raditi svoje umne mape nakon svake nastavne jedinice, a onda ih slati na pregled. Predlažu osmišljavanje povijesnih igara koje su sadržajno vezane uz trenutnu nastavnu cjelinu pa se čak spominju razne križaljke, osmosmjerke i „igre koje bi učenici mogli igrati ne samo na internetu nego i u svojoj sobi ili vani“. Svakako je zanimljivo uočiti da uvijek ima onih koji su intrinzično motivirani i stoga predlažu dodatak na prezentacijama „za one koji žele znati više“.

Zaključak

U skladu s afirmativnom hipotezom postavljenom na početku istraživanja, učene preko Facebooka poboljšalo je školski uspjeh učenika. Smatra se da je porast njihovih ocjena uvjetovan promjenom nastavnog sredstva u prijenosu znanja koje više odgovara potrebama suvremene učeničke populacije i koja predstavlja svojevrsno osvježanje u odnosu na dotadašnje načine rada, kao i individualiziranom pristupu i dodatnom posvećivanju učenicima.

Prednosti opisane 'Facebook metode' mogućnosti su kreiranja povijesnih nastavnih sadržaja na djeci zanimljiviji i pristupačniji način, pri čemu se kroz igru dolazi do puno boljih rezultata. Uvriježeno je mišljenje da komunikacija putem elektronskih pomagala implicira distanciranost, no nju se uspješno može ublažiti individualiziranim pristupom u obrazovanju. Na taj će način individualna povratna informacija pozitivno utjecati na razvoj učenika i dodatno učvrstiti odnos nastavnik-učenik. Osobito je to korisno za sramežljivije učenike koji se neće htjeti eksponirati pred ostalim učenicima, ali će se na ovaj način uvijek moći javiti nastavniku i pitati ga za nejasnoće. S druge strane, nastavnik će bolje upoznati osobnost svakog učenika.

Jasno je da ovakva metoda pokazuje i određene nedostatke. Iako živimo u razdoblju ubrzanog tehnološkog napretka, još uvijek postoje informatički nepismeni učenici. Osim toga, tu je i vremenska neekonomičnost ovakve metode na čijoj bi se organizaciji trebalo dodatno poraditi i unaprijediti ju. U budućnosti se može očekivati da će informatika i povijest biti u uspješnoj korelaciji, pri čemu će nastavnik i dalje biti onaj koji koordinira cijelim nastavnim procesom – bilo da je riječ o klasičnoj ili virtualnoj učionici. U tom smislu, ovaj bi rad mogao biti jedan mali doprinos istraživanju uspješnosti takvih korelacija, i to ne samo povijesti i informatike nego i svih ostalih odgojnih znanosti i informatike. Isto tako, rad može poslužiti kao motivacija za neka buduća i uspješnija istraživanja u odgojno-obrazovnom području. Ono što bi u budućim istraživanjima svakako trebalo testirati jest koliko je poboljšanju učeničkih uspjeha pridonijelo samo korištenje Facebooka, a koliko individualizirani pristup i dodatni rad s učenicima.

Literatura

- Ajduković, M. i Kolesarić, V. (ur.) (2003). *Etički kodeks istraživanja s djecom*. Zagreb: Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- Andrilović, V. i Čudina, M. (1991.). *Psihologija učenja i nastave*. Zagreb: Školska knjiga.
- Baran, B. (2010.). Facebook as a formal instructional environment. *British Journal of Educational Technology*, 41(6), 146-149.
- Barnes, K., Marateo, R. C. i Ferris, S. P. (2007.). Teaching and Learning with the Net Generation. *Innovate: Journal of Online Education*, 3(4), 1-8.
- Bennett, S., Maton, K. i Kervin, K. (2008.). The 'digital natives' debate: A critical review of the evidence. *British Journal of Educational Technology*, 39(5), 775-786.
- Bosch, T. E., (2009.). Using online social networking for teaching and learning: Facebook use at the University at Cape Town. *Communication*, 35(2), 185-200.
- Brdar, I. i Rijavec, M. (1998.). Što učiniti kad dijete dobije lošu ocjenu. Zagreb: IEP.
- Cain, J. i Policastri, A. (2011.). Using Facebook as an Informal Learning Environment. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 75(10), 1-8. DOI: 10.5688/ajpe7510207.
- Carr, N. (2011.). Plitko - Što internet čini našem mozgu. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Čukušić, M. i Jadrić, M. (2012.). *E-učenje: koncept i primjena*. Zagreb: Školska knjiga.
- Faux, T. I. i Black-Hughes, C., (2000.). A Comparison of Using the Internet Versus Lectures to Teach Social Work History. *Research on Social Work Practice*, 10, 454-466.
- Fewkes, A. M. i McCabe, M. (2012.). Facebook: Learning Tool or Distraction. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 28(3), 92-98.
- Friedman, A. M., Heafner, T. L. (2007.). „You Think for Me, So I Don't Have To“ The Effect of a Technology-Enhanced, Inquiry Learning Environment on Student Learning in 11th Grade United States History. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 7(3), 199-216.
- Hong, K. S., Ridzuan, A. A. i Kuek, M. K. (2003.). Students attitudes toward the use of the Internet for Learning: A study at a university in Malaysia. *Education Technology & Society*, 6(2), 45-49.
- Hrabri telefon i Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba (2013.). *Istraživanje o iskustvima i ponašanjima djece na Internetu i na društvenoj mreži Facebook*. <http://www.poliklinika-djeca.hr/istrazivanja/istrazivanje-o-iskustvima-i-ponasanjima-djece-na-internetu-i-na-drustvenoj-mrezi-facebook-2/>.
- Irwin, C., Ball, L., Desbrow, B. i Leveritt, M. (2012.). Students perceptions of using Facebook as an interactive learning resource at university, *The Australasian Journal of Educational Technology*, 28(7), 1221-1232.
- Kirschner, P. A. i Karpinski, A. C. (2010.). Facebook and Academic Performance. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1237-1245.
- Levin, D. i Aramfeh, S. (2002.). *The Digital Disconnect*. Pew Research Center & American Life Project. <http://www.pewinternet.org/reports/toc.asp?Report=67/> (21.7.2015.).
- Liaw, S. S. (2008.). Investigating students perceived satisfaction, behavioral intention, and effectiveness of e-learning: A case study of the Blackboard system. *Computers & Education*, 51, 864-873.

- Mazer, J. P., Murphy, R. E. i Simonds, C. J. (2007.). I'll See You On Facebook: The Effects of Computer-Mediated Teacher Self-Disclosure on Student Motivation, Affective Learning, and Classroom Climate. *Communication Education*, 56(1), 1-17.
- Mužić, V. (1999.). Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja. Zagreb: Educa.
- Pollara, P. i Zhu, J. (2011.). Social Networking and Education: Using Facebook as an Edusocial Space. In *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference*, 3330-3338.
- Promnitz-Hayashi, L. (2011.). A Learning Success Story Using Facebook. *Studies in Self-Access Learning Journal*, 2(4), 309-316.
- Rachtham, P. i Firpo, D. (2011.). Using Social Networking Technology to Enhance Learning in Higher Education: A Case Study Using Facebook. *Proceedings of the 44th Hawaii International Conference on System Sciences*, Kuai, HI: IEEE Press, 1-10.
- Raihan, A. i Shamim, R. (2013.). Web-based Collaborative network and Facebook in TVET to Enhance Teaching Learning: An Edusocial Perspective. *International Journal of Engineering Sciences & Research Technology*, 2(11), 3353-3361.
- Rambe, P. i Ng'ambi, D. (2011.). Towards an Information Sharing Pedagogy: A Case of Using Facebook in a Large First Year Class. *Informing Science: the International Journal of Emerging Transdiscipline*, 14, 62-89.
- Santos, I. M., Hammond, M., Durli, Z. i Chou, S. Y. (2009.). Is There a Role for Social Networking Sites in Education? *IFIP Advances in Information and Communication Technology*, 302, 321-330.
- Sitzmann, T., Kraiger, K., Stewart, D. i Wisher, R. (2006.). The Comparative Effectiveness of Web-based and Classroom Instruction: A Meta-analysis. *Personnel Psychology*, 59(3), 623-664.
- Tian, S. W., Yu, A. Y., Vogel, D. i Kwok, R. C. W. (2011.). The impact of online social networking on learning: a social integration perspective. *International Journal of Networking and Virtual Organisations*, 8(3), 264-280.
- Tsai, C. C. (2004.). Beyond cognitive and metacognitive tools: the use of the Internet as an 'epistemological' tool for Instruction. *British Journal of Educational Technology*, 35(5), 525-536.
- Wenglinsky, H. (2002.). How Schools Matter: The Link Between Teacher Classroom and Student Academic Performances. *Education Policy Analysis Archive*, 10(12), 1-30.
- Williams, J. i Chinn, S. J. (2009.). Using Web 2.0 to Support the Active Learning Experience. *Journal of Information Systems Education*, 20(2), 165-174.
- Yu, A.Y., Tian, S.W., Vogel, D. i Kwok, R.C.W. (2010.). Can learning be virtually boasted? An investigation of online social networking impact. *Computers and Education*, 55, 1494-1503.

Facebook – a new educational platform in history teaching

Summary

Very fast and accelerated development of technology and the increasing use of computers in teaching make more demands on today's teachers than it was the case in traditional teaching. There is no doubt that the teacher is still the one that motivates and coordinates the entire teaching process and directs the students to acquire knowledge, but computer skills and the use of multimedia teaching resources are slowly becoming the imperative of modern teaching. Listening to the interests of the student population, the increasing juvenile preoccupation with the social network Facebook becomes evident. This paper attempts to describe and analyze the research of this phenomenon, conducted on primary school pupils (sixth form). Since primary school pupils daily spend time on Facebook, the aim of this paper is to examine whether it is possible to exploit the dependence on the virtual world in order to improve pupils' school results in learning history. Regarding the obtained results, the use of "Facebook methods" proved to be useful, as the pupils showed significantly greater school achievement.

Key words: distance learning, Facebook, individualized history class, school achievement